

KLAGANDE

██████████ ██████████
Ombud: Advokat Emilia Liedbeck

MOTPART

Försäkringskassan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 21 augusti 2018
i mål nr 8144-17, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att han ska beviljas assistansersättning och att målet ska återförvisas till Försäkringskassan för ny beräkning av assistanstimmarna. Han vidhåller vad han tidigare har fört fram och tillägger bl.a. följande.

Han får hjälp med sondmatning fem gånger om dagen. Sondmatningen ges manuellt med hjälp av en spruta instucken i en slang som går till en PEG fäst på magen. Han behöver aktiv tillsyn under hela sondmatningen för att inte skada gastronomi eftersom han under måltiderna inte bär sin kroppsdräkt som skyddar PEG:en. PEG:en är helt blottad under sondmatningen och slangen är fäst vid den, vilket triggar hans beteende att dra i anordningen. Omständigheterna i hans mål är identiska med omständigheterna i Kammarrätten i Göteborgs dom i mål nr 5475-16. I det målet konstaterades att personen i fråga matades manuellt med spruta, vilket innebar att en person aktivt måste hålla i och hantera sprutan under hela matningen. Eftersom det krävdes att en annan person var mycket nära kroppen och aktiv i alla moment under sondmatningen ansåg kammarrätten att hela matningen var av så privat och integritetskänsligt slag att den skulle beaktas vid bedömningen av rätten till personlig assistans. Det står alltså klart att hela hans sondmatning ska beaktas som ett grundläggande behov, liksom på- och avklädning av kroppsdräkten vid varje sondmatningstillfälle. Det tar 30 minuter för honom att få i sig hela måltiden. I den tiden är även insatser för att fästa samt koppla bort anordningen inkluderade. Därutöver ska tid för på- och avklädning av kroppsdräkten vid varje tillfälle beaktas. Under 204 dagar per år tillgodoses behovet av hjälp vid två av dagens sondmatningstillfällen på annat sätt. Under 81 dagar per år tillgodoses samtliga dagens sondmatningstillfällen genom assistans. Redan hans behov av hjälp i samband med måltider är av sådan omfattning att hans totala grundläggande behov av hjälp överstiger 20 timmar per vecka.

Han har omfattande kommunikationssvårigheter. Det är självklart att han ska ges möjlighet att skapa nya relationer och att kommunicera med sin omgivning i samband med olika fritidsaktiviteter samt när han träffar släkt och vänner. Den yrkade tidsåtgången om en timme per dag, totalt sju dagar i veckan, är skälig. För att hans behov av hjälp i samband med på- och avklädning ska tillgodoses förutsätts hjälp från assistenten under hela aktivitetens genomförande. Rätteligen ska hela den tid det tar att genomföra aktiviteten bedömas som ett grundläggande behov. Ytterligare tid för hjälp i samband med på- och avklädning ska därför beaktas. Detsamma gäller för hjälp i samband med personlig hygien.

Han har en utvecklingsstörning och svår autism med stora beteendeavvikelser. Han kan få plötsliga infall där han slåss eller rivs. Han kan aldrig lämnas ensam utan behöver ständig tillsyn. Vem som helst kan inte tillgodose hans hjälpbehov. För att kunna tillgodose behovet krävs ingående kunskaper om honom, hans funktionshinder och medföljande hjälpbehov. Hans behov är därmed av grundläggande karaktär och ska beaktas vid bedömningen av rätten till assistans.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Av Försäkringskassans utredning framgår visserligen att sondmatningen sammanlagt tar 30 minuter åt gången. Det är dock endast de integritetsnära delmomenten som är att beteckna som grundläggande behov. Eftersom Försäkringskassan inte har tagit ställning till behovet av sondmatning tidigare har inte någon bedömning gjorts vilka delar av sondmatningen som är integritetsnära. Det framgår inte heller av utredningen vilka delar som är sådana integritetsnära moment. Det är i det här fallet inte visat att hela sondmatningsproceduren om 30 minuter är att beteckna som integritetsnära. I vart fall uppgår inte tidsåtgången rörande de grundläggande behoven till mer än 20 timmar per vecka. Vad gäller övriga behov är förvaltningsrättens bedömning korrekt.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Det är i målet ostridigt att [REDACTED] tillhör personkretsen enligt 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Han har därmed enligt 51 kap. 3 § socialförsäkringsbalken rätt till assistansersättning förutsatt att han behöver personlig assistans under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS, dvs. behov av hjälp med personlig hygien, måltider, att klä av sig och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Av Högsta förvaltningsdomstolens (HFD) avgörande HFD 2018 ref. 21 framgår bl.a. följande. Sondmatning bör likställas med måltid. Själva näringstillförseln – från påkoppling av sondslang till urkoppling av denna – bör innefattas i begreppet måltid, medan förberedelser och efterarbete, t.ex. rengöring av sondsprutan, faller utanför. Det sagda innebär att begreppet måltid såvitt avser sondmatning får anses omfatta samtliga moment av näringstillförseln. Huruvida olika moment av sondmatningen är integritetskänsliga eller inte saknar betydelse. Det är däremot en fråga som ska vägas in vid bedömningen av om rätt till assistans föreligger. I den utsträckning sondmatningen berättigar till personlig assistans kan den också ligga till grund för prövningen av rätten till assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken.

Av rättsfallet RÅ 2009 ref. 57 framgår att insatsen personlig assistans ska vara förbehållen situationer av krävande eller på annat sätt komplicerad natur, i regel av mycket personligt slag.

Det som [REDACTED] har fört fram gällande personlig hygien, av- och påklädning, kommunikering med andra och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper medför inte att kammarrätten gör en annan bedömning än den förvaltningsrätten har gjort.

Det kan konstateras att sondmatning utgör ett grundläggande behov. I vilken mån sondmatning av [REDACTED] berättigar till personlig assistans beror på om hjälpen, i sin helhet eller delvis, är av tillräckligt kvalificerat slag, dvs. om den är av tillräckligt privat karaktär. Av utredningen i målet framgår att [REDACTED] sondmatas dagligen och att det tar 30 minuter per gång. I tiden ingår på- och urkoppling samt justeringar av slangar, liksom själva sondmatningen.

Enligt kammarrättens mening får den hjälp som [REDACTED] behöver med på- och urkoppling samt justering av slangar i samband med sondmatningen anses vara tillräckligt privat och integritetskänslig.

Sondmatning i sig är typiskt sett, oavsett om det är fråga om manuell eller maskinell matning, inte tillräckligt privat och integritetskänslig för att ge rätt till personlig assistans. Frågan är då om själva sondmatningen i det aktuella målet ändå är tillräckligt privat och integritetskänslig. [REDACTED] matas manuellt med en spruta som är instucken i en slang som går till en PEG på hans mage. Under sina vanliga kläder bär han alltid en kroppsdräkt för att skydda PEG:en och för att förhindra att han sliter bort den. Trots att han bär kroppsdräkt lyckas han ibland ändå dra loss PEG:en, vilket innebär en risk att han skadar sig. Vid sondmatningen behöver kroppsdräkten tas av och PEG:en är då bar. Det kan visserligen konstateras att själva sondmatningen och därigenom [REDACTED] behöver övervakas. Det kan emellertid också konstateras att han ändå alltid behöver övervakning för att inte skada sig själv eller andra. Behovet av övervakning vid själva sondmatningen kan därför inte anses vara en direkt följd av sondmatningen. Kammarrätten anser således att det inte är visat att alla

moment vid själva sondmatningen är tillräckligt privata och integritetskänsliga. Hela tidsåtgången om 30 minuter per sondmatning kan därför inte beaktas vid bedömningen av rätten till personlig assistans.

Slutligen anser kammarrätten att [REDACTED] behov av hjälp med av- och påklädning av kroppsdräkten i samband med sondmatningen är tillräckligt privat och integritetskänslig.

Mot denna bakgrund anser kammarrätten att det inte har kommit fram skäl att beräkna [REDACTED] grundläggande behov av hjälp till i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan. Han har därmed inte rätt till assistansersättning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Caroline Beck-Friis
kammarrättsråd
ordförande

Charlotta Lokrantz Sandberg
kammarrättsråd
referent

Roger Persson Österman
adjungerad ledamot

/Carolina Lindberg
föredragande jurist

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 31

DOM

2018-08-21

Meddelad i Stockholm

Mål nr

8144-17

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: Emilia Liedbeck
CJ Advokatbyrå AB
Cardellgatan 1
114 36 Stockholm

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Stockholm
103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut 2017-02-07, bilaga 1

SAKEN

Assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår yrkandet om att domen inte ska gälla omedelbart.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 972544

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag–fredag 08:00–16:30
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		
		www.domstol.se/forvaltningsratt		

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan beslutade vid omprövning den 7 februari 2017 att inte ändra sitt tidigare beslut att inte längre betala ut assistansersättning till [REDACTED] från och med februari 2017. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

[REDACTED] yrkar att han ska beviljas assistansersättning och att målet ska återförvisas till Försäkringskassan för ny beräkning av assistanstimmarna. Han yrkar också att domen, vid ett eventuellt avslag inte ska gälla omedelbart. Till stöd för sin talan anför han i huvudsak följande. Han är diagnosticerad med mikrocefali, medelsvår psykisk utvecklingsstörning, autism, ADHD, epilepsi och uppfödningssvårigheter. Han har också diagnosen DYRK1A, som han är den enda i Sverige som har. På grund av sina diagnoser är han i behov av hjälp med samtliga vardagsaktiviteter. Sedan Försäkringskassan, 2014, beviljade honom 62,15 assistanstimmar per vecka har hans hälsotillstånd försämrats. Han har nu en PEG och får dagligen hjälp med matning via den. Han måste ha en kroppsdräkt på sig dygnet runt för att skydda sin PEG eftersom han försöker dra ut den. Han kan aldrig lämnas utan tillsyn. Han är i behov av hjälp vid samtliga moment i samband med på- och avklädning, personlig hygien och måltider. Utan hjälp från någon som har kännedom om hans kommunikationssätt kan han inte kommunicera. Han kan inte lämnas ensam eftersom han skadar sig själv eller andra och förstör egendom. Det är inte förenligt med gällande rätt att endast beakta de aktiva handgripliga insatserna i samband med personlig hygien som Försäkringskassan har gjort. Personlig hygien kan innefatta olika moment och viss kortare väntetid kan uppstå mellan dessa, som t.ex. mellan toalettbesök och att tvätta sig. Om momenten utförs i ett sammanhang och en annan person måste närvara och hjälpa till t.ex. när den försäkrade sköter sin personliga hygien är hela situationen av en sådan personlig och integritetskänslig karaktär att den betraktas som ett grundläggande

behov. Vid bedömningen av hans hjälpbehov ska särskilt beaktas att det hjälpbehov som föreligger på grund av en psykisk nedsättning ofta kräver betydligt större insatser än vad som normalt sett bedöms föreligga. Vidare ska beaktas att han har en kroppsdräkt på sig som ska tas av och på i samband med varje toalettbesök, blöjbyte och dusch. Kroppsdräkten är nära huden och det är integritetskänsligt att få hjälp med på- och avklädning av dräkten. Morgonhygienen tar en timme, därutöver ska beaktas tid för ett extra ombyte av blöja. Kvällshygienen tar i genomsnitt 45 minuter varav ett blöjbyte tar 15 minuter och ombyte av kläder 15 minuter. Vid åtta tillfällen per dag tar assistenten av honom kroppsdräkten och blöjan, sätter honom på toaletten, övervakar toalettbesöket, tvättar rent, torkar torrt, sätter på en ny blöja och klär på kroppsdräkten och kläderna. Sammanlagt tar det två timmar per dag. Han behöver klippa naglarna tre gånger per vecka och varje moment tar 15 minuter, det är viktigt att hans naglar är korta eftersom han klöser och river sig själv och andra. Han duschar i samband med bassängbad en gång per vecka. Han behöver hjälp med handtvätt med fem minuter per dag. Inte heller har han beviljats tid för hjälp med måltider. Kassans hänvisning till att egenvård inte kan utgöra grundläggande behov är fel och inte förenligt med gällande rätt. Han sondmatas manuellt med spruta tre gånger under en skoldag och det tar i genomsnitt 1,5 timmar. En ledig dag får han sondmatning vid fem tillfällen och det tar i genomsnitt 2,5 timmar. Vidare behöver han hjälp i samband med kommunikation med sju timmar per vecka. Han är 15 år och vill gärna vara delaktig i vad som händer runt omkring honom. Om han inte får kommunicera isoleras han och kan inte delta i den aktivitet som övriga sysslar med. Sammanfattningsvis överstiger hans grundläggande hjälpbehov 20 timmar per vecka.

Försäkringskassan vidhåller sin bedömning och tillägger bl.a. följande. Utöver behoven för hygien vid morgon och kväll har hänsyn tagits till ytterligare tre blöjbyten på lediga dagar och två blöjbyten på skoldagar.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Utgångspunkter för prövningen

En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan för sin dagliga livsföring få ersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § LSS. För rätt till assistansersättning krävs dock att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS (51 kap. 2 och 3 §§ socialförsäkringsbalken, SFB).

De grundläggande behoven anges uttömmande i 9 a § första stycket LSS. Dessa är personlig hygien, måltider, av- och påklädnad, kommunikation med andra och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade. Sistnämnda behov förutsätter dessutom att den som behöver hjälpen har en psykisk funktionsnedsättning (HFD 2015 ref. 46).

Vid bedömningen av om ett barn är berättigat till personlig assistans måste hänsyn tas till det ansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Föräldraansvaret ska beaktas på så sätt att det endast är hjälpbehov som går utöver vad som är normalt för ett barn i samma ålder som ska läggas till grund för bedömningen av behovet av personlig assistans. Det innebär att man jämför omfattningen av föräldraansvaret för ett barn utan funktionshinder i samma ålder med behoven hos det funktionshindrade barnet (jfr RÅ 1997 ref. 23 I och 2008 ref. 17).

Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer är det den som ansöker om en förmån som ska visa att förutsättningarna för att beviljas den föreligger. Förvaltningsrätten konstaterar vidare att enbart den omständigheten att en person tidigare har beviljats assistansersättning av Försäkringskassan inte

innebär en fortsatt rätt till sådan ersättning vid en ny prövning av assistansbehovet. Förvaltningsrätten gör således en förutsättningslös bedömning utifrån det underlag som finns i målet.

Förvaltningsrättens bedömning

Det är ostridigt att [REDACTED] tillhör den personkrets enligt LSS som kan få rätt till assistansersättning. Frågan i målet är om [REDACTED] behöver personlig assistans för sina grundläggande behov med i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka och därmed har rätt till assistansersättning. Försäkringskassan har bedömt att [REDACTED] grundläggande behov uppgår till 10 timmar och 45 minuter per vecka. Vid tidpunkten för beslutet var [REDACTED] 14 år gammal.

Personlig hygien

Försäkringskassan har bedömt att [REDACTED] grundläggande behov avseende hjälp med den personliga hygien uppgår till 9 timmar och 53 minuter per vecka.

Av utredningen i målet framgår bl.a. följande. [REDACTED] har blöja som byts var tredje timma eller oftare. Det tar cirka 10–15 minuter att byta inklusive rengöring. Tarmtömning sker 1–3 gånger per dag och han måste då duscha. Det behövs då två personer, en som håller i hans händer och en som byter. Han går på toaletten minst åtta gånger per dag oavsett om det är en vanlig dag eller om han är hemma på en helg. Försäkringskassan har beräknat att tiden för morgonhygien tar en timma, kvällshygien tar 30 minuter, ett blöjbyte tar i genomsnitt tio minuter och nagelvård tar i genomsnitt tio minuter per vecka.

I överklagandet anförs att det tar 15 minuter att klippa [REDACTED] naglar och att de behöver klippas i genomsnitt tre gånger i veckan. Förvaltningsrätten

anser dock att det inte är visat att hans naglar behöver klippas tre gånger i veckan och att tidsomfattningen överstiger 10 minuter per gång. Därmed instämmer förvaltningsrätten i Försäkringskassans bedömning att behovet av nagelvård tillgodoses med 10 minuter per vecka. Vidare yrkas tid för blöjbyte och toalettbesök med två timmar per dag. Kassan har beräknat att ett byte tar 10 minuter och sker 5 gånger per dygn. ■■■■■ behöver också hjälp med att tvätta sina händer fem minuter varje dag.

Enligt förvaltningsrättens mening framstår Försäkringskassans beräkning av tidsåtgång för de grundläggande behoven i samband med morgon- och kvällshygien, blöjbyte, toalettbesök och nagelvård som skälig. Det har inte framkommit skäl att beakta handtvätt såsom ett grundläggande behov.

På- och avklädning

Försäkringskassan har bedömt att ■■■■■ har ett behov av fullständig handgriplig hjälp med alla moment när det gäller på- och avklädning och har beräknat i genomsnitt 10 minuter per dag för klädbyte, utöver de klädbyten som görs i samband med morgon- och kvällshygien.

Av utredningen i målet framgår att det bedömts ta cirka 15 minuter att klä på ■■■■■ Han tycker inte om det och han medverkar inte till påklädningen. Kläder byts alltid en ytterligare gång under dagen efter skolan eller om han har varit ute en ledig dag. Han blir smutsig och har pollenallergi varför kläderna behöver bytas.

Förvaltningsrätten instämmer i Försäkringskassans bedömning att på- och avklädningen ingår i morgon- och kvällsrutinerna. Det har inte framkommit skäl att beräkna mer än tio minuter för ett ytterligare klädbyte.

Måltider

Enligt Försäkringskassan saknar [REDACTED] ett grundläggande behov av hjälp i samband med måltider.

Av utredningen framgår att [REDACTED] får all näring via sond men äter smörgås och dryck på morgonen. Han är underviktig men inte lika mycket som förut. Han sondmatas via spruta och det tar 30 minuter varje gång. Av ett läkarintyg från den 14 oktober 2016 framgår bl.a. följande. [REDACTED] behöver tillförsel av mat/näring via sin gastrostomi för att tillgodose sitt grundläggande behov av att äta. Får han inte nödvändig mat/näring via gastrostomin förlorar han därmed sina förutsättningar för optimal tillväxt, samt kroppslig och mental utveckling vilket på sikt kan påverka hans förutsättningar att överleva.

Högsta förvaltningsdomstolen, HFD, har den 13 april 2018, mål nr 682-17, uttalat att näringstillförsel i form av sondmatning ingår i begreppet måltid och att sondmatningen alltså är ett grundläggande behov enligt 9 a § LSS. Om den hjälp som erfordras är av tillräckligt integritetskänslig karaktär kan sondmatning därför enligt HFD ge rätt till personligt assistans enligt LSS.

Förvaltningsrätten anser att sondmatningen som [REDACTED] ges i hög utsträckning är av integritetskänslig natur. Detta eftersom [REDACTED] kroppsdräkt måste tas av varje gång. Vidare sondmatas han manuellt med sprutor vilket också är integritetskänsligt. Förvaltningsrätten bedömer dock att utredningen i målet inte ger stöd för ett så omfattande hjälpbehov vid måltider att det medför att de sammanlagda grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka.

Kommunikation

Försäkringskassan har bedömt att det är styrkt att [REDACTED] har stora kommunikationssvårigheter. Kassan har anfört att [REDACTED] dock inte har några kontakter där han behöver hjälp av en tredje person och anser att hans behov av hjälp med kommunikation är tillgodosett i skolan, på korttidshem och i hemmet samt att föräldraansvaret aktualiseras i samband med besök i vården och kontakter med myndigheter. Kassan anser därför att ingen tid kan beaktas för hjälp med kommunikation som grundläggande behov.

Av utredningen i målet framgår att [REDACTED] inte har något tal. I skolan används bilder men de används inte hemma. De har försökt med bilder men det går inte. När han får bilder presenterade för sig väljer han allt. Han har svårt att koncentrera sig och kan inte bara välja en bild. Han kan teckna fyra olika ord. Det är samma ord som han har kunnat sedan han var fem år.

[REDACTED] har inga utomstående sociala kontakter, han är inte intresserad av andra. Han tar saker från sina syskon och syskonen får hålla sig undan om de vill vara ifred. Förvaltningsrätten bedömer att en 14-åring utan funktionshinder normalt har omfattande kontakter med andra människor och aktiviteter tillsammans med andra barn utanför skoltid. Något föräldraansvar för kommunikation kan inte anses föreligga i vanliga sociala situationer. Mot bakgrund av att [REDACTED] inte har några sociala kontakter och inte är intresserad av andra föreligger inte den typen av hjälpbehov för kommunikation med omvärlden som förutsätter att den personliga assistenten behöver specifik kunskap om honom, hans sätt att kommunicera och om hans funktionsnedsättning för att möjliggöra kommunikation. Förvaltningsrätten instämmer vidare i Försäkringskassans bedömning att det ingår i föräldraansvaret att hjälpa [REDACTED] att kommunicera med vården och myndigheter. Förvaltningsrätten bedömer därför att [REDACTED] inte har något behov av hjälp med kommunikation som ett grundläggande behov.

Ingående kunskap

Försäkringskassan har bedömt att det är styrkt att [REDACTED] kan bli utåtagerande och att han har ett stort behov av tillsyn i sin vardag. Kassan anser dock att det inte är medicinskt styrkt att aggressiviteten är lättväckt, frekvent och våldsam och att [REDACTED] har behov av kvalificerad tillsyn av övervakande karaktär på grund av att det föreligger stor risk att han allvarligt skadar sig själv eller andra i sin omgivning. Inte heller anser kassan att det krävs ingående kunskaper om just honom och hans funktionsnedsättning och allmän kännedom om strategier för att arbeta med honom och hjälpa honom att hantera olika situationer samt lämpliga säkerhetsåtgärder. [REDACTED] behov av tillsyn ses som annat personligt behov och någon tidsåtgång har därför inte beräknats för detta grundläggande behov.

Av ett läkarintyg från den 20 oktober 2016 framgår bl.a. följande. [REDACTED] har en utvecklingsstörning och fungerar som ett betydligt yngre barn. Han har också svår autism med stora beteendeavvikelser. Orsaken till hans långsamma och avvikande utveckling är att han har mikrocefali. Han har också utvecklat epilepsi med kramper. Han kan inte förstå instruktioner eller förutse och förstå faror eller konsekvenser av sina handlingar och han har mycket svårt att kommunicera med andra människor. Han kan plötsligt få infall som att slåss eller rivas och gör då inte skillnad på människor han känner eller som är helt okända. Av ett intyg från Kaninholmens korttidshem framgår bl.a. följande. [REDACTED] är utåtagerande och han behöver tillsyn hela tiden för att han inte ska ge sig på andra barn på Kaninholmen. När [REDACTED] inte får som han vill börjar han skrika, gnälla, gråta, slåss, rivas och han kastar även föremål. Det beteendet kan han fortsätta med i flera timmar ibland. Exempelvis har han krossat två Ipads på samma dag eftersom han inte fick äta fler smörgåsar. Han försöker ta bort PEG-knappen på magen. De flesta gånger har han lyckats dra loss den även med kläderna på vilket gör det svårt för personalen att upptäcka. Han skadar även sig själv när han

är missnöjd, upprörd eller ledsen genom att riva och bita sig själv eller genom att slå huvudet i glasdörrar eller i väggen. Han vägrar nästan alltid att ta sin medicin och ofta behöver man vara två som ger honom medicinen.

Enligt förvaltningsrättens mening är det inte visat att [REDACTED] behov av tillsyn förutsätter ingående kunskaper om honom och hans funktionshinder. Försäkringskassan har således haft fog för att inte beräkna tid för detta.

Slutsatser

Förvaltningsrätten bedömer att det inte är visat att [REDACTED] har rätt till assistansersättning. Försäkringskassan har därmed haft fog för sitt beslut. Något skäl för att återförvisa målet till Försäkringskassan har inte framkommit. Enligt 112 kap. 5 § SFB gäller ett beslut som förvaltningsrätten meddelar omedelbart. Förvaltningsrätten finner inget skäl att förordna om att domen inte ska gälla omedelbart varför yrkandet härom avslås. Överklagandet ska således avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (DV 3104/1A).

Allan Johansson

Rådman

Nämndemännen Siv Bosson, Wlodek Kowalski och Margareta Lydén-Lövkvist har också deltagit i avgörandet.

Emma Björkman har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.